

Rond Berlusconi klinkt zacht gemor

ACHTERGROND, Van onze correspondent Eric Arends op 19 juni '09, 18:17, bijgewerkt 19 juni 2009 18:19

ROME - In de postfascistische bloedgroep van de Italiaanse regeringspartij PdL groeit onvrede. 'Onze kritiek op Berlusconi geldt als majesteitsschennis.'

De politieke partij van Silvio Berlusconi moet hoognodig veranderen. Het Volk van de Vrijheid (PdL), veruit de grootste partij van Italië, is geheel afhankelijk van één man: de premier. Politieke discussies zijn er uitgesloten en partijleden zijn bang een afwijkende mening te uiten. Dit is slecht voor Italië en vooral voor centrum-rechts.

Dit zegt niet een leider van de centrum-linkse oppositie in Italië, noch een commentator in een gezaghebbend, kritisch dagblad als de *Corriere della sera*. De kritiek komt van Alessandro Campi, wetenschappelijk directeur van de stichting FareFuturo. Dat maakt de opmerkingen pikant, omdat FareFuturo de centrum-rechtse denktank is die wordt geleid door Gianfranco Fini, voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden en prominent partijgenoot van Berlusconi.

Voor het eerst sinds de onbetwiste leider van centrum-rechts vijftien jaar geleden in de politiek stapte, klinkt uit zijn eigen gelederen voorzichtig gemor. FareFuturo-directeur Campi vindt het daarvoor hoog tijd. Centrum-rechts in Italië gaat te zeer gebukt onder de nukken van zijn excentrieke zakenman-premier, zegt Campi vanuit zijn kantoor in Perugia, waar hij hoogleraar politicologie is.

'Het Volk van de Vrijheid bestaat vooral uit het humeur van Berlusconi, uit zijn belangenconflicten, uit de manier waarop alleen hij naar de dingen kijkt. Maar wat gebeurt er als hij er over tien, vijftien jaar niet meer is? Een grote volkspartij die 35 procent van de kiezers vertegenwoordigt, moet een veel bredere visie hebben dan de mening van één persoon. In zo'n partij moeten verschillende ideeën openlijk kunnen worden bediscussieerd.'

Het probleem is dat Berlusconi 'geen boodschap heeft' aan ideeën, meent Campi. 'Hij neemt gelijk maatregelen. Hij is een pure ondernemer, ook als politicus. Hij stelt targets en gaat. Die aanpak heeft voordelen gehad, maar kan onmogelijk het belangrijkste uitgangspunt zijn van een brede politieke partij. Het Volk van de Vrijheid is geen privéproject.'

De kritiek binnen centrum-rechts neemt toe sinds de twee belangrijkste partijen met elkaar zijn samengegaan. De PdL is een zeer jonge partij, waar Berlusconi's Forza Italia en de postfascistische Nationale Alliantie van Gianfranco Fini eind maart in opgingen, in de hoop het sterk verkavelde politieke landschap voor de kiezer overzichtelijker te maken. Maar van een fusie tussen twee gelijkwaardige partners is nauwelijks sprake. Forza Italia heeft de Nationale Alliantie feitelijk ingelijfd, en de rol die Berlusconi voorheen had bij Forza Italia, vervult hij nu binnen de PdL: die van onaantastbare koninklijke hoogheid.

In kringen van de Nationale Alliantie groeit daarover wrevel. De verre nazaten van oud-dictator Mussolini hebben het fascistische gedachtengoed al lang achter zich gelaten. Met name Gianfranco Fini ontpopt zich de laatste maanden als een beschaafde conservatief, waarmee hij volgens sommigen een welkom alternatief zou zijn voor de autoritaire 'anarcho-kapitalist' Berlusconi.

Al op het oprichtingscongres van de PdL sprak Fini tussen de ellenlange loftuitingen aan Berlusconi's adres over de noodzaak openlijk te praten over hoe Italië er over vijftien jaar moet uitzien – een

ongekende noviteit in het debat bij centrum-rechts. Tijdens recente discussies over het lot van de comapatiente Eluana of het harde immigratiebeleid, nam Fini duidelijk afwijkende standpunten in. Dat lijkt aan te geven dat een strijd gaande is over de identiteit van de Italië's grootste regeringspartij.

'De PdL mag geen Forza Italia worden', zegt FareFuturo-directeur Campi. 'De PdL kan alleen overleven als ze een echte partij wordt, met democratische regels en het recht om het oneens te zijn met heersende standpunten. Forza Italia is dat nooit geweest. Forza Italia was een plastic partij, waarin iedereen de mening van Berlusconi moest delen.'

De recente ophef over de selectie van fotomodellen en mooie televisiepresentatrices als PdL-kandidaten voor het Europees Parlement, is volgens Campi een direct gevolg van de heersende partijcultuur. Veelzeggend: de rel begon met een uiterst kritisch artikel in het online magazine van Campi's stichting FareFuturo. 'Die kandidaten werden gekozen op hun uiterlijk, hun sympathieke uitstraling, hun trouw. Dat is gewoon niet goed. Een geschikte kandidaat vind je binnen de partij, iemand die bijvoorbeeld ervaring heeft opgedaan als raadslid. Maar nu lijkt het of je bij de PdL meteen naar het nationale of Europese parlement mag.'

Geen wonder, zegt Campi, dat de 18-jarige studente Noemi Letizia, met wie Berlusconi blijkt om te gaan, zich de afgelopen weken liet ontvallen graag aan de slag te gaan 'bij de televisie of in het parlement'. 'Die twee werelden worden onderhand als identiek gezien. Hier heerst het idee dat je in het parlement komt als iemand je daar brengt. Het idee dat je ervoor moet knokken, is verdwenen.'

Opruiers, provocateurs, ruziezoekers: Campi en zijn denktank hebben stevig de wind van voren gekregen met hun 'nestbevuiling'. Fini werd na een nuchtere, realistische analyse over de multi-etnische samenleving die Italië aan het worden is, in een rechtse krant afgebeeld als Arabier.

Campi: 'Daaraan kun je zien dat men binnen de PdL niet gewend is aan tegenspraak. Wij willen helemaal geen opstand tegen Berlusconi, maar onze opmerkingen worden wel gezien als majesteitsschennis. Wie kritiek uit, is meteen de vijand. Daarom eindigen politieke debatten in Italië ook altijd met persoonlijke beledigingen.'

'Berlusconi heeft een grote gave om de samenleving te splijten. Vijftien jaar duurt dat nu al, maar hoe lang kan een land zo overleven? Politiek gebaseerd op voortdurende confrontaties doen een samenleving geen goed. Alleen een normale centrum-rechtse partij kan dit probleem overwinnen', vindt Campi.

url: http://www.volkskrant.nl/buitenland/article1246676.ece/Rond_Berlusconi_klinkt_zacht_gemor